

Sygn. akt **IV U 1906/12**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 lipca 2013 r.

Sąd Okręgowy w Rzeszowie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSO Elżbieta Ura

Protokolant: st. sekr. sądowy Anna Kruczek

po rozpoznaniu w dniu 9 lipca 2013 r. w Rzeszowie

sprawy z wniosku **M. T.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.**

o emeryturę

na skutek odwołania M. T.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J.

z dnia 24/10/2012 r., znak: SER-E- (...)

zmienia zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. z dnia 24/10/2012 r., znak: SER-E- (...) w ten sposób, że przyznaje wnioskodawczyni M. T. prawo do emerytury poczynając od dnia 5 września 2012 roku.

Sygn. akt IV U 1906/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 24 października 2012 r., znak: SER-E- (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J., na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (j.t. Dz. U. z 2009 r., nr 153, poz. 1227 ze zm.), po rozpatrzeniu wniosku z dnia 5 września 2012 r. odmówił wnioskodawczyni M. T. prawa do emerytury.

W uzasadnieniu decyzji Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. ustalił, że wnioskodawczyni posiada udowodnione okresy składkowe i nieskładkowe w wymiarze 8 lat, 5 miesięcy i 27 dni. Organ rentowy nie uznał wnioskodawczyni okresów od dnia 15 marca 2003 r. do 30 kwietnia 2003 r., od 1 października 2003 r. do 31 grudnia 2003 r. oraz od 1 kwietnia 2004 r. do 31 grudnia 2004 r., ponieważ za te okresy wnioskodawczyni zalega z opłaceniem składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe. Nadto ZUS nie uznał okresu od 5 września 1967 r. do 7 czerwca 1976 r. jako stałej pracy w gospodarstwie rolnym w charakterze domownika, gdyż gospodarstwo rolne teścia położone było we wsi J., w której zamieszkiwały cztery osoby, zaś wnioskodawczyni mieszkała w sąsiedniej miejscowości. Z tego względu organ rentowy uznał, że świadczyła ona jedynie pomoc w okresie prac polowych, a nie stałą pracę. Tym samym z racji nieudowodnienia co najmniej 15-let okresów składkowych i nieskładkowych organ rentowy odmówił przyznania prawa do emerytury.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła wnioskodawczynie M. T. i domagała się zmiany decyzji organu rentowego poprzez przyznanie jej prawa do emerytury. W uzasadnieniu odwołania wnioskodawczynie podkreśliła, że wykonywała stałą pracę w gospodarstwie rolnym swojego teścia W. T.. Miejsce zamieszkania wnioskodawczynie było oddalone od gospodarstwa rolnego teścia o kilkaset metrów i nie stanowiło to przeszkody do stałego wykonywania pracy w tym gospodarstwie w okresie od września 1967 r. do czerwca 1976 r. Odwołująca wykonywała wszystkie prace związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Ww. praca stanowiła jej źródło dochodów.

W odpowiedzi Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. wniósł o oddalenie odwołania. W uzasadnieniu wskazał, że decyzja odmowna swoją podstawę prawną ma w treści art. 28 oraz 10 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. ZUS ponownie podkreślił, że nie może uwzględnić okresów prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (od dnia 15 marca 2003 r. do 30 kwietnia 2003 r., od 1 października 2003 r. do 31 grudnia 2003 r. oraz od 1 kwietnia 2004 r. do 31 grudnia 2004 r.) jako okresów składkowych, gdyż nie opłacono za nie składek na ubezpieczenia społeczne. Stosownie zaś do treści art. 6 ust. 1 pkt 14 ustawy o emeryturach i rentach z FUS okresami składkowymi są okresy pozarolniczej działalności gospodarczej, za które opłacono składkę na to ubezpieczenie. Co do pracy w gospodarstwie rolnym teścia wnioskodawczynie, ZUS uznał, że odwołująca nie spełnia definicji domownika o której mowa w art. 6 pkt 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z nr 50 poz. 291 ze zm.). W ocenie organu rentowego wnioskodawczynie zamieszkiwała w innej miejscowości (P.) niż miejsca położenia gospodarstwa rolnego (J.), co wykluczało stałą pracę w tym gospodarstwie. Nadto u teścia odwołującej mieszkało łącznie 4 domowników, co przesądza o fakcie, że wnioskodawczynie mogła świadczyć jedynie doraźną pomoc.

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny.

Wnioskodawczynie M. T. zd. M. urodziła się (...)r. W dniu 5 września 2012 r. złożyła wniosek o przyznanie jej prawa do emerytury. (k. 1-3 akt emerytalnych)

Wnioskodawczynie posiada udowodniony okres 8 lat, 5 miesięcy i 27 dni okresów składkowych (k. 31-32 akt emerytalnych)

M. T. zd. M. była od 8 kwietnia 1967 r. żoną R. T.. Od 5 września 1967 r. do 7 czerwca 1976 r. wnioskodawczynie pracowała w gospodarstwie rolnym swojego teścia W. T. położonym w miejscowości J.. Gospodarstwo rolne posiadało powierzchnię 5,04 ha. M. T. początkowo mieszkała z teściami, jednakże z uwagi na warunki lokalowe musiała przeprowadzić się do z powrotem do P.. Miejscowość P. oddalona było o około 1-2 kilometry do J.. Codziennie rano wnioskodawczynie udawała się do domu teściów i tam podejmowała pracę w gospodarstwie. Po zakończonym dniu pracy wracała do siebie do domu w P.. Prace w gospodarstwie wykonywano w większości ręcznie. W gospodarstwie pracowało wówczas pięć osób wnioskodawczynie wraz z mężem, brat męża, teść i teściowa, przy czym mąż wnioskodawczynie pomagał w pracach jedynie po powrocie z pracy. W okresie żniw wnioskodawczynie kosiła zboże przy pomocy kosy. W pole wychodzili w godzinach rannych, a wracali wieczorem. Wnioskodawczynie wykonywała ponadto prace polowe przy ziemniakach (przy sadzeniu ziemniaków i przy wykopkach), omłotach zboża, hodowli zwierząt. Od 20 września 1976 r. wnioskodawczynie podjęła pracę w (...)(...)” Oddziale w J..

(dowód: k. 9 akt emerytalnych – zaświadczenie z dnia 30 sierpnia 2012 r., k. 10 akt emerytalnych – zaświadczenie o zameldowaniu z dnia 30 sierpnia 2012 r., k. 11 akt emerytalnych odpis skrócony aktu małżeństwa, k. 12 akt emerytalnych – zaświadczenie z dnia 8 stycznia 2001 r., k. 28 akt sądowych zeznania świadka K. P., J. W., k.33 akt sądowych – zeznania wnioskodawczynie M. T.)

Od 21 maja 2002 r. do 31 grudnia 2004 r. wnioskodawczynie prowadziła pozarolniczą działalność gospodarczą, tj. prowadziła (...). Za okresy od 15 marca 2003 r. do 30 kwietnia 2003 r., od 1 października 2003 r. do 31 grudnia 2003 r. oraz od 1 kwietnia 2004 r. do 31 grudnia 2004 r. nie opłacała składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej. Wnioskodawczynie wskazała, że nie mogła opłacić składek, gdyż nie osiągała wówczas dochodów.

(dowód: k. 28-30 i 32 akt emerytalnych, , k.33 akt sądowych – zeznania wnioskodawczynie M. T.)

Sąd dokonał powyższych ustaleń faktycznych na podstawie powołanych dowodów.

Sąd uznał za wiarygodny materiał dowodowy dowody z dokumentów albowiem ich autentyczność i treść nie budziły wątpliwości sądu. Dokumenty zostały sporządzone przez powołane do tego osoby, w zakresie przyznanych im kompetencji i w przepisanej formie.

Sąd dał wiarę słuchanym w sprawie świadkom, tj. K. P., J. W.. Świadkowie, ci w sposób jednoznaczny zeznali, że wnioskodawczynie pracowała w gospodarstwie rolnym swojego teścia W. T. oraz że pracowała tam przez długi okres czasu. Świadkowie co prawda nie podali dokładnego okresu pracy wnioskodawczynie w gospodarstwie, jednakże wskazali, że był to długi okres pracy. Równocześnie wskazali na czynności, które odwołująca wykonywała w tym gospodarstwie. Były to m.in. prace przy żniwach, sianokosach, przy sadzeniu ziemniaków i wykopkach, a także przy omłotach zboża. Z uwagi na treść tych zeznań Sąd dał wiarę również zeznaniom wnioskodawczynie M. T..

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Odwołanie jest zasadne.

Stosownie do treści art. 28 ustawy o emeryturach i rentach z FUS ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r., którzy nie osiągnęli okresu składkowego i nieskładkowego, o którym mowa w art. 27 ust. 1 pkt. 2, przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie warunki, tj. osiągnęli wiek emerytalny, o którym mowa w art. 27 ust. 2 i 3 oraz mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 15 lat dla kobiet i co najmniej 20 lat dla mężczyzn. Stosownie zaś do art. 27 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wiek emerytalny dla kobiet wynosi co najmniej 60 lat.

W niniejszej sprawie spór oscylował wokół legitymowania się przez wnioskodawczynie wymogiem stażu ogólnego wynoszącego co najmniej 15 lat okresów składkowych i nieskładkowych. Okresem bezspornym było natomiast udowodnienie przez wnioskodawczynie stażu ogólnego w wymiarze 8 lat, 5 miesięcy i 27 dni okresów składkowych. Organ rentowy nie zaliczył wnioskodawczynie okresu pracy w gospodarstwie rolnym teścia od dnia 5 września 1967 r. do 7 czerwca 1976 r., tj. 8 lat i 9 miesięcy i 2 dni, powołując się w zasadzie wyłącznie na dwie okoliczności, tj. zamieszkiwania w innej miejscowości oraz świadczenia jedynie doraźnej pomocy a nie stałej pracy.

Okresy składkowe i nieskładkowe zostały określone w art. 5-7 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zgodnie z dyspozycją przepisu art. 10 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przy ustalaniu prawa do emerytury oraz przy obliczaniu jej wysokości uwzględnia się również następujące okresy, traktując je, z zastrzeżeniem art. 56, jak okresy składkowe:

- 1) okresy ubezpieczenia społecznego rolników, za które opłacono przewidziane w odrębnych przepisach składki,
- 2) przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia,
- 3) przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia,

jeżeli okresy składkowe i nieskładkowe, ustalone na zasadach określonych w art. 5-7, są krótsze od okresu wymaganego do przyznania emerytury, w zakresie niezbędnym do uzupełnienia tego okresu.

Z brzmienia art. 10 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynika obowiązek uwzględniania przy ustalaniu prawa do świadczeń emerytalno-rentowych okresu pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16. roku życia – jeżeli praca ta była wykonywana przed dniem 1 stycznia 1983 r. Art. 10 ust. 1 ustawy emerytalnej dotyczący uzupełnienia stażu pracy okresami pracy w gospodarstwie rolnym, w zakresie niezbędnym do przyznania emerytury, nie zawiera żadnego bliższego określenia rodzaju tego świadczenia. Przyjąć zatem należy, że odnosi się do każdej emerytury. Należy w tym miejscu podzielić stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 19 grudnia 2000 r. (sygn. II UKN 155/00, OSNP 2002/16/394), iż przy ustaleniu prawa do emerytury uwzględnia się okres pracy w gospodarstwie rolnym po

ukończeniu 16. roku życia przed dniem 1 stycznia 1983 r. w wymiarze przekraczającym połowę pełnego wymiaru czasu pracy, w tym także w okresie wakacji szkolnych.

W ocenie Sądu Okręgowego, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w J. nie rozważył w sposób należyty wszystkich okoliczności sprawy, a jedynie z góry założył, że wkład pracy wnioskodawczynie do gospodarstwa rolnego nie był znaczny. Na uzasadnienie swojego stanowiska ZUS odwołał się m.in. do definicji domownika zawartej w art. 6 pkt. 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Otóż, domownikiem w rozumieniu art. 6 pkt. 2 ww. ustawy jest osobą bliską rolnikowi, która ukończyła 16 lat, pozostaje z rolnikiem we wspólnym gospodarstwie domowym lub zamieszkuje na terenie jego gospodarstwa rolnego albo w bliskim sąsiedztwie, stale pracuje w tym gospodarstwie rolnym i nie jest związana z rolnikiem stosunkiem pracy. ZUS wykluczył możliwość pracy wnioskodawczynie jako domownika ze względu na zamieszkiwanie przez nią w innej miejscowości. Takie stanowisko nie znajduje uzasadnienia. Przepis wskazuje, że osoba, aby mogła być uznana za domownika, musi co najmniej mieszkać w bliskim sąsiedztwie. Bliskie sąsiedztwo nie wyklucza zatem mieszkania w innej miejscowości. Decydujące znaczenie ma faktyczna odległość, ale też funkcjonalne powiązanie, a nie wyłącznie sztuczny podział administracyjny. Odległość miejsca zamieszkania wnioskodawczynie do gospodarstwa rolnego teścia wynosiła 1-2 km, co w warunkach wiejskich nie może być uznane za duży dystans i może świadczyć o bliskim sąsiedztwie. Przeprowadzone w niniejszej sprawie dowody, w szczególności zeznania świadków, jak i zeznania samej wnioskodawczynie, wskazały, że w gospodarstwie rolnym teścia pracowało łącznie 5 osób. Należy jednak zaznaczyć, że mąż odwołującej R. T. jedynie pomagał w gospodarstwie po godzinach swojej podstawowej pracy. Sam fakt więc świadczenia pracy w gospodarstwie przez kilka osób nie może przesądzać, że nie była to stała praca, a jedynie doraźna pomoc. Należy zauważyć, że gospodarstwo miało powierzchnię ponad 5 ha, a większość prac wykonywano na nim ręcznie. Stała praca kilku osób była więc podstawą do jego prawidłowego prowadzenia. Obowiązki związane z prowadzeniem gospodarstwa rolnego, obejmującego zarówno uprawy roślinne jak i zwierzęta gospodarskie, były rozdzielone pomiędzy domowników. Zeznania wnioskodawczynie, że codziennie rano przychodziła do domu teściów i rozpoczynała pracę w gospodarstwie są wiarygodne. W tym okresie wnioskodawczynie nie wykonywała innej pracy zarobkowej i trudno uznać za prawdopodobne, aby przez okres ponad 8 lat nie wykonywała ona żadnej pracy. Należy podkreślić, że obowiązek pomocy i pracy w gospodarstwie rolnym, czy to własnym, rodziców czy teściów był zakorzeniony w społeczeństwie. Z tego też względu należało uzupełnić okres składkowy wnioskodawczynie w oparciu o art. 10 ustawy o emeryturach i rentach z FUS o okres pracy w gospodarstwie rolnym rodziców.

Nie było jednak dopuszczalne uwzględnienie przy ogólnym stażu pracy okresów wykonywania działalności pozarolniczej, za które wnioskodawczynie nie opłaciła składki. Stosownie do art. 6 ust. 1 pkt. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS okresami składkowymi są okresy ubezpieczenia. Jednakże z uwagi na treść art. 5 ust. 4 pkt. 1 ww. ustawy przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty dla płatników składek, zobowiązanych do opłacania składek na własne ubezpieczenia emerytalne i rentowe – nie uwzględnia się okresu, za który nie zostały opłacone składki, mimo podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym w tym okresie. Z taką sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie i dotyczy ona okresów od 15 marca 2003 r. do 30 kwietnia 2003 r., od 1 października 2003 r. do 31 grudnia 2003 r. oraz od 1 kwietnia 2004 r. do 31 grudnia 2004 r. Okoliczność nieosiągnięcia dochodów w powyższych okresach jest bez znaczenia dla obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, gdyż prowadzenie działalności gospodarczej wiąże się z ryzykiem ekonomicznym.

Podsumowując powyższe rozważania, należy wskazać, że po uwzględnieniu na podstawie art. 10 ustawy o emeryturach i rentach z FUS okresu pracy wnioskodawczynie w gospodarstwie rolnym teścia, legitymuje się ona co najmniej 15 letnim okresem składkowym i nieskładkowym, a zatem spełnia wszystkie przesłanki opisane w art. 28 ustawy o emeryturach i rentach z FUS uzależniające przyznanie prawa do emerytury dla osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r.

Z uwagi na powyższe, Sąd Okręgowy na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał M. T. prawo do emerytury od dnia 5 września 2012 r., tj. od dnia złożenia wniosku.